

Priče iz delte Nila

Egipatska kratka priča

Preveo sa arapskog i priredio

Srpko Leštarić

Beograd, 2022

Sadržaj

Jusuf Idris

Jedna vrlo egipatska priča	9
Usput	13
Opklada	19
Ulegnuti madrac	23
Sirotinjska zabava	25
Kolona	33
Zar si morala da upališ svetlo, Lili?	40
Kuća od mesa	61
O Jusufu Idrisu	70

Selva Bakr

Ljudsko božanstvo	75
Milosrdna trpeza	81

Vojnim licima odgovara noć	86
Svak spava kako mu je udobnije	95
Nesrećan slučaj	104
Međunarodni dan žena	111
Taj lepi glas što dolazi iz nje	118
Lepotica po imenu Briti	132
O Selvi Bakr	144

Sabri Musa

Žena koja se jeste i muž koji je nije	149
Zbrka	156
Slutnje	168
Ni senka sumnje	175
Sećanja	179
Dobročinitelj	186
Jedan čovek i jedna žena	190
Vučjak	192
O Sabriju Musi	196
Reč prevodioca–priređivača	199

Jusuf Idris

Jedna vrlo egipatska priča

To traje kratko – kad se nepoznat sretne s nepoznatim. I jedan i drugi kunu sreću na svoj način, pa se prilagođavaju ili pričaju svoju priču, opet na svoj način.

Tako i taj dobroćudni taksista. Debeo, uporan, otac tri đaka, ume dobro da priča i pravi viceve.

Priča on ovako:

Vozim ja tako negde oko Šeratona, kad odjednom, na jednoj raskrsnici, ugledam prosjaka bez obe noge kako mi se isprečio celim telom – ili, da kažem, onim što mu je ostalo od tela – i ne da mi da prođem. Stanem. Ujedared, to ljudsko biće poskoči s onog mesta pred kolima – ali s nekom strahovitom snagom, ono – kao kakav majmun ili gmizavac – stvori se kraj suvozačevih vrata, brava škljocnu, on skliznu telom na sedište do mene i reče, sav zadihan:

„Vozi, majstore!“

„Kako misliš da vozim“, velim mu ja. „U redu, da ti dam koju paru, to može; ali da te prevozim od milostinje – ko je još to čuo!“

Na to će on: „Majstore, treba da stignem do Šubra el Hajme ili do Šubra el Mizalata; mušterija sam, nisam prosjak. Vozi brže, molim te!“

Još ja malo oklevam, ali on navalio kao lud. A onda još izvuče iz džepa, onako napola, šaku punu para. I tako, što jedno što drugo, ubedi me da krenem. Pođem ja. Vozim niz Korniš, pored Nila, a sve pogledam u mušteriju. Odeća mu dronjava, on sav prljav, još mladić, ali kosa mu proređena pa izgleda deset godina stariji. Meni neki vrug ne da mira, pa opet zaustavim automobil i velim mu:

„U čemu je stvar, to s tobom? Ne idem dalje dok mi sve ne ispričaš!“

„Hoćeš koka-kolu?“ veli.

I pozva jednog što prodaje po ulici koka-kolu. Dade mu za dve flašice deset pjastera – onako, široke ruke, i ne traži kusur. Kad stadosmo piti, a on će:

„Slušaj me, burazeru; ja sam ti prosjak.“

’To je bar jasno’ – mislim se ja u sebi.

On nastavi:

„I hoću da uzmem lepo taksi, ovako, sam, da pobjegnem od onog policajca.“

„Misliš, od policije za borbu protiv skitničenja?“ pitam ja.

„Ne. Nego od saobraćajca.“

„Kakve veze imaš ti sa saobraćajcem kad si prosjak?“

„Poslovne veze“, veli on.

Ja opet pomislim u sebi: ’Kakav li posao može biti, jado, između tebe i saobraćajnog policajca?’

Ali on potvrdi:

„Jakako! Poslovne veze!“

I ispriča mi priču. Evo kako.

„Od onog dana kad sam izgubio noge u saobraćajnom udesu u metrou, Bog počeo da mi pomaže. Ljudi stadoše sami da mi daju, čim me vide kako pužem po

zemlji. I tako, svaki dan nakupim po pedeset-šezdeset pjastera i kažem – Božiji blagoslov! Ali tu onda počnem da shvatam, vidim – dobio sam kapital. To što sam izgubio obe noge je kapital, i to još kakav! Moram da ga uložim! Onda počnem dobro da biram mesta i da upoznajem narav stanovnika i prolaznika u svakom kraju Kaira. Čudna je stvar, ali su ljudi koji se obično sažale na mene ili teška sirotinja, ili truli bogataši. Oni srednjeg stanja, tako kao ti – lepo se pokazalo – ti se teško smiluju. Osim toga, iz prakse sam zaključio da svakome ko živi u Kairu samilost brzo presuši zbog stvari koje stalno viđa oko sebe; dok oni što sad dolaze ovamo, novajlije, njima su i srca – a bogme i džepovi – puni, i para i milosrđa!

„Tako sam, na kraju, morao napipati i onaj ćošak blizu velikog hotela, tamo gde sam ušao u tvoja kola. Mesto za posao – deluks! Na uglu semafor. Kola se zaustave na crveno i ja očas obigram putnike i vozače u kolima koja stoje dok se ne upali zeleno svetlo i saobraćaj opet ne jurne. Ali onda sam primetio da signal ne traje dugo, zato nisam stizao da obiđem sva kola. Tako, jednoga dana, odem do policajca koji dežura kraj semafora. Nije mi trebalo više od dve reči da se dogovorim s njim: on će ostaviti crveno malo duže, dok ja „obradim“ sva kola i tek kad mu ja dam znak glavom da je sve u redu, on otvara semafor.“

„Koji si ti!..“ kažem mu. A u sebi se mislim: 'Znači, zato onaj semafor onoliko drži crveno, možda tako i drugi semafori po gradu!' I čuj sad mene, upitam ga:

„A ti – daješ policajcu?“

„Naravski! Pedeset-šezdeset pjastera svaki dan!“

„Pa koliko tebi ostane?“

„Ne dam mu sve... Ostane mi dve-tri funte... Možda malo više, pet-šest – u dane kad je gust saobraćaj.“

„Dobro, a danas? Što si bežao? Šta se desilo?“

„Danas je praznik, znaš ono 'Srećan praznik, najbolje želje!' i to. Posao je išao od miline, pa velim – da zbrišem pre nego što dođe policajac, da ne delim s njim.“

Tu taksista uze mali predah pa nastavi:

Ja malo razmislim o svemu, pa mu kažem:

„Dobro, a šta ćeš sutra? Onaj policajac će te sutra za gušu, pametnjakoviću!“

On me pogleda s dečaćkim osmehom, onim bistrim, podrugljivim, egipatskim, pa će reći:

„Ma jok! Sutra će doći drugi policajac, pravim novi ugovor! Ovome je bio poslednji dan na tom mestu.“

Utom i stigismo.

„Tu smo, majstore, stani!“

Taksimetar je pokazivao četrdeset tri pjastera. Dade mi pedeseticu. Celih sedam pjastera bakšiša! I još mi reče:

„Ako hoćeš, dođi svaki dan na onaj semafor oko deset sati da me voziš ovamo; daću ti svaki put pedeset pjastera.“

(Iz zbirke *Ja sam gospodar zakona egzistencije*)

Vraćajući se iz Aleksandrije autobusom na liniji koja ide preko pustinje, gospodin advokat bio je nervozan. Mučilo ga je to što saputnik na susednom sedištu zna da je on advokat. Ništa na ovom svetu nije ga plašilo, niti ga je moglo naterati da se smrači toliko koliko to – kad bi se gdegod desilo da ljudi za njega saznaju da je advokat. Tačno je znao da će tada pitanja početi da pljušte i da će, s njima, pljuštati i raspitivanja o tome kako da reše svoje parničarske probleme. Nikoga nije bilo briga da li to njemu u tom času smeta ili ne smeta, da li mu prija ili ne prija. Ti ljudi nisu pravili nikakvu razliku između njega kao čoveka i njega kao advokata već su ga uvek i svuda videli samo kao advokata.

I tako je naš gospodin advokat sedeo u autobusu moleći se da ga Bog spase, jer je strepeo da će sused započeti razgovor. Zato je gledao kroz prozor i pustio misli da se polagano napasaju po suhoj i širokoj pustinji, skakućući po njoj s kraja na kraj.

No, od ovoga nije bilo koristi. Uskoro oseti lak ubod laktom koji ga vrati iz misli što su bludele i začu suseda kako mu govori:

„Ovo mi je velika čast, gospodine advokatu!“

Gospodin advokat procedi:

„Hvala.“

Usledio je muk. Advokatovo srce treperilo je poput perceta na vetru. Znao je da će njegov saputnik najpre promrmljati: „Nema sile ni moći do božije“, onda će, malo potom, prizvati ime Gospodnje, da bi, na kraju, zapodenuo razgovor. A tada, jao njemu...

Moć predviđanja nije ga izneverila. Sused reče:

„Ama, da vas nešto pitam, gospodine?“

Ispunjen grozom, advokat se odazva:

„Da?“

„Jeste li parničar ili krivičar? Ili radite na narkoticima?..“

Advokat odgovori bez premišljanja, po advokatski:

„Sve radim... sve, sve...“

Iz iskustva s ljudima poput ovoga saputnika, gospodin advokat je znao da će sagovornik ovde malo začutati i da će nastati duga pauza.

I zaista, čovek nakratko zatvori usta na kojima beše osmeh, zatim ih ponovo otvori:

„Drago mi je... baš mi je milo... E, baš mi je čast!“

Trenutak zatim, nastavi:

„A vi mora da znate gospodina N., advokata?“

Gospodin advokat je oklevao časak, moleći Boga za spas, pa odgovori:

„Ne, boga mi. Žao mi je... ne poznajem ga.“

Sused je negodovao:

„Kako ne znate!? Pa taj vam je živa vatra!“

Advokat mu ležerno odvrati:

„A eto, tako se desilo... Takva mi sudbina. Boga mi – eto, i vere mi, i svega mi najsvetijeg – ne znam čoveka!“

„Ali što je to ljudina! Što je pametan! Koliko je taj sudija i sudova smuvao!“

„Ma nije moguće! Tako, znači?“

Sused začuta i ne odgovori. Advokat se bojao ove pauze, znajući šta nastupa iza nje. Uto se sused opet oglasi:

„Znači, vi se razumete i u parnice, a?“

„Naravno, naravno. Nego šta!“

Advokat ovo izreče, pazeći da ne pita za razlog. Strahovao je od onog najgoreg.

Ali sused dodade kao da ga to ne zanima:

„Tek tako kažem; u stvari bio je jedan slučaj...“

Advokat začepi usta rešen da ih više ne otvori. Izgledalo je kao da više nije tu.

Ali to ni najmanje nije zbunilo njegovog saputnika i on ubrzo nastavi:

„Jedan slučaj na kojem su advokati propljuvali krv. Ama, je l' vi baš zastupate ljude u parnicama? Ja se, u stvari, bojim da vam ne dosađujem.“

Advokat je uporno ćutao kao zaliven.

Uprkos tome, čovek se nakašlja i poče:

„Tu su se grdno namučili. Ali – nemojte dozvoliti da vam dosađujem, ili tako štogod... Vidite, gospodine... To je, u stvari, bilo 1925. godine; ja sam tada nasledio kuću od oca, ja i još nekoliko naslednika...“

I sused stade pripovedati priču do sitnica, od dana kada je sve započelo pa do dana današnjeg. Opisivao je sve po redu, i sudske sednice, i kontratužbe, i tužbe na kontratužbe. A advokat se pekao, i kuvao, i slušao jer nije imao kud.

Autobus uto stiže do odmorišta. Advokat siđe, čovek za njim, pripovedajući sve vreme; pričao je i dok su

ispijali kafu, i dok su otresali sa sebe gomile prašine. Advokat plati račun, a njegov sused je i dalje prepričavao svoj slučaj. Autobus nastavi put i kad čovek dovrši priču – ili je bar bio pri kraju – lukavo upita:

„I – šta sad vi, gospodine, mislite o tome?“

Gospodin advokat morao je imati neko mišljenje. Kako bi inače bio gospodin advokat!?

Advokat reče šta misli, na šta sused razvuče usta od uva do uva, govoreći:

„Dobro, dakle, ako dozvoljavate – mada sam vam već sigurno dosadan – da mi napišete to pismence... samo dve reči – to što ste sad, naposletku rekli, to bi bilo sasvim dovoljno. Stvar je, zapravo, zamršena i teška. Svi su advokati bili zbunjeni. Ali – Proroka mi – bojim se da vam dodijavam! De, recite!? Tako vam očeva života, ne dajte se smetati! Ne, ne! Nemojte se zamarati, gospodine! Pisaljka – evo je, evo i papira, gospodine... Mnogo vam hvala, hvala vam od sveg srca! Nemam reči da vam iskažem koliko sam zahvalan. O, Bože! E, baš mi je drago! Ne kaže se badava da je zgodan slučaj bolji od hiljadu planova. A, velite, ne poznajete gospodina N.? Eh, da, takav je život. A bio mi je to najdraži prijatelj.“

Advokat ispisuje podnesak, a u sebi vri, ključa i samo duva...

Kad se to okonča, on reši da se premesti odatle na najudaljeniji kraj autobusa. Samo što dalje od ovog suseda, pa makar morao i izići iz autobusa!..

Nekako mu pođe za rukom da ugrabi drugo sedište. I pored toga, srce mu je bilo poput perceta na vetru, od straha da mu novi saputnik ne bude od tih pričalica, koje, bilo da ga znaju bilo da ne znaju, ne prestaju da zapitkuju, bez kraja i konca. Ali novi sused beše neki dobar i

mučaljiv čovek. Nije otvarao usta, čak mu nije dobacio nijedan pogled; čak ni u figurativnom smislu...

I mada je dan bio vreo, usled čega je autobus ličio na užarenu peć bez dimnjaka, i mada je prašine bilo toliko da je već ujedala poput najljućih komaraca, uprkos zunanju muva i uprkos tome što su sedišta bazdela na znoj u čijem se središtu nalaze ljudska bića – uprkos svemu ovome, advokatu susedovo ćutanje beše najbolji odmor. Osećao je kako mu se duša osvežava, kao da ga zapahnjuje prijatna hladnoća snega.

Autobus je stenjao po beskrajnom drumu punom krivina. Advokat, posle nekog vremena, požele da sazna kad stižu i mogao je to, jednostavno, da upita svog saputnika. To nije želeo, da ga ne bi džarnuo pa da ovaj otvori usta i više ih nikad ne zatvori.

Ali, na jednoj od bezbrojnih džomba, advokat se pre-samiti preko suseda i umalo ga ne obori. Reč odovud, izvinjenje odonud, i oni se upoznaše – tek toliko da advokat shvati da mu je sused doktor. Ali se zadovolji time, zatvori vrata razgovoru i okrete ključ u bravi.

Džombama dođe kraj. Autobus je sada jurio kao vetar. Advokat je ćutao, kao i njegov sused. No, posle nekog vremena advokat se seti nečega i zaboravi na svoju odluku. Osmehnu se susedu pa mu reče:

„A vi ste, gospodine, doktor medicine? Ili...“

Kad autobus stiže u Kairo i putnici iziđoše, advokat je još uvek govorio lekaru:

„Ne, ne... nemojte se zamarati! Ma kakav recept!... No, evo olovke i papira... Prislonite tu na haubu. Ali, Bog mi je svedok, baš mi treba nešto da se kurtališem tih muka. Toliko me muči ta glavobolja, stvarno... Kao što sam vam rekao, od trideset šeste... (Evo recepata.) Ali *molim*

*vas, nemojte da vas mučim, doktore! (Ma, taman posla!)
Hvala, hvala vam do neba! A kažete, radite u Aleksandri-
ji? O bože! Kakav srećan slučaj! O bože mili!...*

(Iz zbirke Sirotinjska zabava)